

Tekenen in de tijd 14

27 oktober-2 november 2019

Komende zaterdag is het Allerzielen, 1 november is het Allerheiligen. Twee verschillende, maar ook verwante feesten. Allerzielen mag zich de laatste jaren in een grote populariteit verheugen. Erik Borgman gaat in de op de vraag wat we eigenlijk van onze doden gedenken.

Deze zondag vierde de Dominicaanse Lekengemeenschap Nederland dat twee nieuwe mensen toetraden, één persoon vanwege verhuizing de overstap maakte van de lekengemeenschap in Vlaanderen naar die in Nederland en dat één persoon haar professie definitief maakte. De tekst die in de bij de professie liturgie centraal stond, was de passage uit de Hebreeënbrief waarin onder meer te lezen staat: 'Het geloof is de vaste grond voor wat wij hopen, het bewijs van wat wij niet zien. Om hun geloof werden de ouden met ere vermeld' (Hebreeën 11,1-2). Hierbij herinnert de auteur van de brief aan Abraham: 'Door het geloof heeft Abraham gehoor gegeven aan de roepstem van God en ging hij op weg naar een land dat bestemd was voor hem en zijn erfgenamen; hij vertrok zonder te weten waarheen' (vers 8). Geloof betekent op grond van je verlangen zeker weten dat je een weg te gaan hebt en die dan ook proberen te gaan, zonder te weten waarheen en zonder die weg in alle opzichten te kennen. 'Daarom schaamt God zich niet om hun God genoemd te worden', stelt de Hebreeënbrief, 'want Hij heeft voor hen een stad gebouwd' (vers 16). God bouwt een stad met behulp van onze verlangens en ons geloof.

'Om hun geloof werden de ouden met ere vermeld.' Als wij onze doden herdenken, herdenken wij dus niet allereerst hun verdiensten. Het gaat niet om wat zij voor elkaar hebben gekregen. We gedenken hun verlangen en hun bereidheid te vertrekken uit wat ze vertrouwd was, zonder te weten waarheen.

De heiligen gedenken wij, omdat zij deze moed in bijzondere mate hadden of er op een bijzondere manier van getuigden. Van onze eigen lieve doden gedenken wij allereerst hoe zij dit op hun manier ook probeerden. Ze waren ons lief en we missen ze, maar ze waren ook lastig en eigenwijs en konden soms maar moeilijk blijf geven van de liefde die zij graag wilden geven, laat staan dat ze altijd liefde konden ontvangen. In de mate waarin ze dat zagen en ermee probeerden te breken, worden ze gerechtvaardigd. 'Want', zegt Jezus in het evangelie van deze zondag, 'ieder die zich verheft zal vernederd worden, maar wie zich vernedert zal verheven worden' (Lucas 18,14).

In de parabel van de farizeeër en de tollenaar, waarvan dit de slotzin is, gaat het niet om arrogantie tegenover bescheidenheid. Het gaat om zelfgenoegzaamheid tegenover nederigheid. Het gaat om het besef iets nodig te hebben wat je zelf niet hebt en alleen anderen je kunnen geven, wat uiteindelijk alleen God je kan geven. Perspectief. Bestemming. Betekenis. Niet onze verdiensten voor de samenleving of voor onze familie maken ons leven goed. De echte verdienste is dat in te zien en daarnaar te leven. Niet op weg te gaan en de weg die je in je hoofd hebt onverstoort te volgen alsof je zou weten waarheen je op weg bent. Maar te blijven roepen, met die vader die alleen in het Marcus-evangelie voorkomt: 'Ik geloof, kom mijn ongeloof te hulp' – in een niet zo mooie, maar wel verhelderende andere vertaling: 'Ik heb vertrouwen, kom mijn gebrekkig vertrouwen te hulp' (Marcus 9,24).

Op Allerheiligen vereren wij de heiligen, mensen die in oneindige variatie zichtbaar maakten wie God was. Op Allerzielen bidden we voor onze doden, dat ze gezien mogen worden in hun geloof en dat de gebrekkigheid ervan ze vergeven mag worden. Of beter: dat God deze gebrekkigheid goed maakt door ze een plaats te geven in 'de stad met fundamenten, waarvan Hij de ontwerper en bouwer is' (Hebreeën 11,10). Waar we daarom elkaar kunnen geven wat we niet hebben, maar nodig hebben. Waar we weten dat we hierop kunnen vertrouwen.

Erik Borgman, lekendominicaan

voorzitter van de programmaraad van het Huis van Dominicus